

Ympäristöohjelman toteutuminen vuonna 2022

Ympäristöohjelma vuosille 2020-2024 hyväksyttiin kaupunginvaltuuston päätöksellä 16.3.2020 § 20. Ympäristöohjelma sisältää strategisia tavoitteita ja yksittäisiä toimenpiteitä, joiden toteutumista arvioidaan tässä koosteessa. Kuvaus vuonna 2022 toteutuneista toimenpiteistä (**punaisella**) on kunkin ympäristöohjelmaan kirjatun toimenpiteen (**sinisellä**) alla. Edellisten vuosien 2020 ja 2021 toteuma on mukana raportissa (toimenpiteen alla mustalla). Toimenpiteet, joita ei ole vielä toteutettu, on mainittu myös raportissa ("Ei toteutunut").

Ympäristöohjelma on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa: www.naantali.fi/ymparistoohjelma.

Teema: Ympäristövastuullinen Naantali

Strateginen tavoite:

Naantalin kaupunki toimii ympäristövastuullisesti. Ympäristövastuullinen Naantali toimii myös ilmastoystävällisesti ja kantaa vastuunsa omalta osaltaan ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen varautumiseksi. Naantalin kaupunki vähentää suunnitelmallisesti kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Ympäristöohjelman toteutuminen vaatii kaupungin koko organisaation sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Naantalin kaupunki päätti kaupunginhallituksen päätöksellä 30.8.2021 § 386 strategisena toimenpiteenään liittyä Kohti hiilineutraalia kuntaa (HINKU)-verkostoon, ehdolla että kaupunginvaltuusto hyväksyy HINKU-työn käynnistämiseksi varatun määräaikaisen projektityöntekijän palkkamäärärahan vuoden 2022 talousarvion yhteydessä. Kaupunginvaltuusto ei muuttanut talousarvioesitystä tältä osin.

Kaupunki liittyi vuodenvaihteessa 2021-2022 valtakunnalliseen Hinku-verkostoon. Kaupungille rekrytoitiin määräaikainen ilmastokoordinaattori, jonka yhtenä tehtävänä oli laatia kaupungille Hinku-hankkeen mukainen ilmastotiekartta Naantalille. Ilmastotiekarttaluonnos valmistui ja lähti lausuntokierrokselle joulukuussa 2022.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Päätösten ympäristövaikutukset arvioidaan.

Vaikutustenarviointiprosessia suunniteltiin vuoden 2022 aikana.

Kestävät hankinnat

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Keskeisimmät hankinnat, joissa ympäristövaikutukset ainakin otetaan huomioon tulevan ympäristöohjelman toimikauden 2020-2024 aikana, ovat:

Ajoneuvo- ja työkonehankinnat

Elintarvikehankinnat

Siivousvälineet ja puhdistusaineet

Viestintämateriaalit

Kaupungin toteuttamat rakennushankkeet

Sähköenergia

Velkuan koulu toteutetaan puurakenteisena.

Luonnonmaan perhetalon suunnittelussa on painotettu elinkaariajattelua ja suunnitelmiin on sisällytetty aurinkoenergian tuottaminen.

Henkilökunnalle hankittiin viisi sähköautoa korvaamaan vanhentuneet polttomoottoriautot.

Henkilökunnan sähköautoille toteutettiin viiteen pisteeseen latausasemat.

Elintarvikehankintojen kilpailutuksessa (Turun seutuhankinta) otettiin ympäristövaatimukset huomioon. Tuotteiden ja pakkausten sekä logististen ratkaisujen tulee olla mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavia. Tarjottavat tuotteet tulee olla pakattu joko uudelleen käytettäviin, kierrätettäviin tai polttamalla hävitettäviin pakkauksiin/materiaaleihin. PVC:tä tai muita klooripitoisia aineita ei saa käyttää pakkausmateriaaleissa.

Sähköenergian hankinnassa kaupunki pyysi vaihtoehtoiset tarjoukset vapaasta tuotantotavasta ja uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä. Tekninen lautakunta päätti, että sopimus tehdään uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä.

Ympäristönäkökulmia otettiin huomioon myös muissa kilpailutuksissa, kuten esimerkiksi pienelektroniikan, pesulapalveluiden ja vuokratekstiilien hankinnassa.

Vuonna 2021 puitesopimuskilpailutuksissa käytettiin kilometrirajoja (läheisyyssehto), millä on päästöjä vähentävä vaikutus hankinnoissa.

Koulukuljetuksissa pyydettiin kuvaus kalustosta ja huomioimaan energia- ja ympäristönäkökohdat lain *ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa* mukaisesti. Sama vaatimus oli tapauskohtaisten kuljetusten kilpailutuksessa, jossa edellytettiin, että kalusto täyttää vähintään EURO-5 päästoluokan normit. Myös kylmänä toimitettavien aterioiden ja kauppakassien kuljetuskilpailutuksessa edellytettiin kaluston täyttävän em. lain edellytykset kuin myös asuntomessujen messuvieraiden linja-autokuljetuskilpailutuksessa pysäköintialueen ja messuportin välillä.

Mega-romualuksen nostamisen, purkamisen ja purkujätteen käsittelyä koskevassa kilpailutuksessa edellytettiin mm. selostus siitä, miten purkupaikalla estetään maa- ja vesialueen pilaantuminen sekä mahdollinen naapurustolle aiheutuva haitta sekä lisäksi piti liittää tarjoukseen purku- ja purkujätteenkäsittelysuunnitelma.

Elintarvikehankinnat on tehty seutuhankintana, jossa on otettu ympäristönäkökulmat huomioon.

Siivousvälineet ja puhdistusaineet on tehty seutuhankintana, jossa on otettu ympäristönäkökulmat huomioon.

Kylmäpakattu valmis kotipalveluateria: Palveluntarjoajan kestävä kehityksen mukaiset toimenpiteet toiminnassa voivat liittyä raaka-aineisiin, hankintoihin, energiaan, pakkauksiin tms.

Kaupungin tiedotuslehden painatus: Paperi G-Print, PEFC 80g tai vastaava. Paperissa on Joutsenmerkki, Euroopan ympäristömerkki, metsäsertifikaatti PEFC tai vastaava.

Kuntouttavan päivätoiminnan kuljetukset: Kaluston tulee olla kuljetuskapasiteetiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan tarjottavan reitin asettamat vaatimukset täyttävä. Kaluston tulee täyttää vähintään EURO-4 päästoluokan (pienet autot) tai EURO-5 päästoluokan (isot autot) normit. Kalusto on Suomen tieliikenteeseen hyväksytty ja katsastuksen on oltava voimassa. Tarjoajan tulee suunnitella reitti kustannustehokkaasti siten, että asiakkaat tulevat lähtökohtaisesti yhdellä autolla.

Saunakuljetukset: Kaluston tulee olla kuljetuskapasiteetiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan tarjottavan reitin asettamat vaatimukset täyttävä. Kaluston tulee täyttää vähintään EURO-4 päästöluokan (pienet autot) tai EURO-5 päästöluokan (isot autot) normit.

Pesulapalvelut: Palveluntarjoajalla on käytössään ISO standardin tai EMAS -järjestelmän mukainen tai näitä vastaava ympäristöjärjestelmä. Mikäli palveluntarjoajan käyttämä standardia ei ole sertifioitu, tulee tarjoajan antaa pyydettyä selvitys siitä, miten standardin mukainen valvonta on toteutettu.

Kirjallisuuden hankinta (Turun seutuhankinta): Tuotteiden ja pakkausten sekä logististen ratkaisujen tulee olla mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavia.

Kirjastokortit ja RFID-tunnisteet (Turun seutuhankinta): Tuotteiden ja pakkausten sekä logististen ratkaisujen tulee olla mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavia.

Suurkeittiöiden keittiölaitteiden huolto- ja korjaustyöt (Turun seutuhankinta): Tuotteiden ja pakkausten sekä logististen ratkaisujen tulee olla mahdollisimman vähän ympäristöä kuormittavia.

Toimenpide: Kaupungille perustetaan säännöllisesti kokoontuva sisäinen hankintatyöryhmä.

Sisäinen hankintatyöryhmä on perustettu ja se kokoontui ensimmäisen kerran 3.12.2020 ja toisen kerran 9.12.2021. **Sisäinen hankintatyöryhmä ei kokoontunut vuoden 2022 aikana.**

Jätehuolto ja kiertotalous

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki hankkii keskeisimmälle turistialueelle jätteiden monilokeroastioita turisteja ja ulkoilijoita varten.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana. Tavoite toteuttaa tämä 2023.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki kokeilee keskeisimmillä toimipisteillään jätteenlajittelua hankkimalla asiakkaiden ja työntekijöiden käyttöön monilokerojäteastiat.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana.

Toimipisteiden jätelajittelu: Vuoden 2022 aikana viheryksikössä jätteiden lajittelua lisättiin entisestään (mm. muovijae).

Toimenpide: Lämpökompostoreja hankitaan kaupungin toimipisteille kompostointihalukkuudesta riippuen.

Velkuan koululle toimitettiin lämpökompostori.

Toimenpide: Kaupunki selvittää arjen kiertotalouskeskuksen perustamismahdollisuuksia.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana.

Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuus ja uusiutuva energia

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki liittyy kunta-alan energiatehokkuussopimukseen (KETS).

Kaupunki on tehnyt selvityksen KETS:iin liittymisen vaikutuksista. Ketsiin liittyminen on ohjelmoitu keväälle 2022. **Kaupunki liittyi Kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS) kesäkuussa 2022.**

Toimenpide: Kaupungin kiinteistöjen öljylämmityksestä siirrytään asteittain ympäristöystävällisempiin energiaratkaisuihin vuoteen 2030 mennessä.

Selvitys tehdään KETS-hankkeen yhteydessä vuonna 2022.

Ekologinen rakentaminen

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki huolehtii osaltaan, että rakentaminen on Naantalissa ekologista.

Asuntomessualueen ja Luonnonmaan perhetalon alueen asemakaavoihin ja rakennustapaohjeisiin laadittiin määräyksiä ja ohjeita ekologisista perusteista mm. rakennusmateriaaleihin, aurinkoenergian hyödyntämiseen, sähköauton lataukseen, pyöräilyn edistämiseen, tontinkäsittelyyn sekä hulevesien viivyttämiseen kohdistuvien merkinnöiden. Hule- ja tulvavesisuunnitteluun on kiinnitetty erityistä huomiota. Tontinmyynnissä ja alueen jatkosuunnittelussa nämä määräykset huomioidaan. Samankaltaisia kaavamääräyksiä hyödynnetään myös muissa tulevaisuuden asemakaavoissa soveltuville osilla.

Luonnonmaan perhetalon alueella hyödynnetään alueella sijaitsevan vanhan maankaatopaikan maamassoja alueen melurakenteisiin sekä hyödynnetään kierrätysmateriaaleja alueen liikennealueiden täyttömaana.

Asuntomessualueella on tehty kokeilu monitoimivoimalan tuhkan hyödyntämisestä ruoppausmassojen läjityksen stabilointiin.

Luonnonmaan perhetalon rakentamisessa toteutetaan sadevesien imeytysallas tontilla (hulevesien hidastaminen, imeyttäminen ja suodattaminen), maalämpö ja aurinkokeräimet. Työ Luonnonmaan perhetalon alueella jatkuu toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Velkuan koulun rakennusurakassa on toteutettu maalämpö, aurinkokeräimet (toteutetaan valmiiksi katon maalauksen jälkeen 2023), biopuhdistamo jätevesille, kompostoitavat kuivakäymälät piharakennukseen ja vanhan rakennuksen hirret uusiokäyttö tontilla rakentamalla niistä muun muassa laavu. Samoin kivijalkakivet on uusiokäytetty tontilla rakentamalla niistä tukimuureja.

Rymättylän paloasemalle on toteutettu maalämpö ja ilmalämpöpumppu.

Naantalissa kaupunki yhdessä Valonian kanssa tarjosi kotitalouksille mahdollisuuden aurinkosähköjärjestelmien yhteishankintaan. Kaupunki toimi hankkeessa tiedonvälittäjänä, Valonia hoiti osallistujien kokoamisen ja aurinkopaneelien kilpailutuksen. Kilpailutuksen tuloksena aurinkosähköjärjestelmiä asennettiin lopulta 17 pientaloon Naantalissa.

Tontinluovutuskilpailuihin on otettu kriteereitä, joiden osalta erityisesti kiinnitetään huomiota rakennusmateriaaleihin ja energiaratkaisuihin, hulevesien hallintaan ym. (esim. perhetalon alueen ARA-kerrostalon suunnitelmat, TA-Yhtiöt).

Yhdyskuntatekniikan osaston ja LSJH:n kanssa on kehitetty jätteen korttelikeräyksen sopimusmallia mm. perhetalon alueella (ja ratkaisua tullaan jatkossa monistamaan muuallekin).

Perhetalon rakentaminen, joka toteutetaan ekologisin ratkaisuin (maalämpö, aurinkoenergia, rakennuksen pitkäikäisyys sekä materiaalivalinnat), käynnistyi vuodenvaihteessa 2022-2023.

Asuntomessualueella käyttöön otettuja asemakaavamääräyksiä, joilla toimenpidettä edistetään, on hyödynnetty Porhonkallio-Virpin ja Perhetalo 2 vuonna 2022 hyväksytyissä asemakaavoissa.

Toimenpide: Kaupunki kehittää hiilijalanjäljen tarkastelumallejaan kaavoituksessa.

Kaavoituksen osalta työtä hiilijalanjäljen tarkastelemiseksi jatketaan.

Erillisen selvityksen sijaan pyritään käytänteitä kehittämään kaavahankekohtaisesti kaavamääräyksillä. Ratkaisutapoihin vaikuttaa kaavoitettavan alueen sijainti ja ympäristön rakennettavuuden tehokkuus/laajuus.

Toimenpide: Työmaita varten laaditaan rakentajille ympäristöohjeet.

Asuntomessualueelle on laadittu ohjeistus työmaa-aikaisten jätteen käsittelyyn sekä hulevesien hallintaan. Tonttien luonnontilaisuuden säilyttämiseen kannustetaan kaavamääräysten lisäksi ohjeistuksella. Maasto ja puusto tulee suojata niiltä osin mitä ei rakenneta. Louhinta ja maantäyttö tulee minimoida mahdollisuuksien mukaan. Kaupunginpuutarhuri katselmoi tontin puuston rakennusvalvonnan aloituskokouksessa.

Viisas liikkuminen ja yhdyskuntarakenne

Toimenpide: Naantalın kaupunginkirjasto tarjoaa viihtyisän etätyöpisteen kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden käyttöön.

Naantalın pääkirjastoon on rakennettu tila etätyöpisteeksi kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden käyttöön, mutta vuonna 2020 tila on ollut pääkirjaston 2. kerroksen väistötilana. Tila vapautuu suunniteltuun käyttöön syksyllä 2021. **Kaupungintalolle perustettiin kokeiluna etätyöpiste.**

Toimenpide: Kaupunki kehittää edelleen polkupyöräpysäköintiä joukkoliikennepysäkkien lähellä.

Nuhjalantien pysäkkien yhteyteen rakennettiin erillinen alue pyöräpysäköintiin.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki kartoittaa kaupungin eri toimialojen tarpeet työajoihin käytettäviin henkilöautoihin.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana.

Muita Viisas liikkuminen ja yhdyskuntarakenne -aihepiirin toimenpiteitä:

Rantaraitin käytettävyyttä on kehitetty (mm. saavutettavuus). Toimenpiteiden lisäksi rantaraitin suunnittelua on edistetty ja raittia on kehitetty.

Tullikadun muuttaminen kävelypainotteiseksi.

Joukkoliikennevyöhykettä vahvistavat asemakaavahankkeet ovat lähteneet toteutumaan.

Varautuminen ja sopeutuminen ilmastonmuutokseen

Toimenpide: Kaupunki selvittää siniviherkertoimen tai vastaavien ohjauskeinojen käyttöä kaavoituksessa.

Sini- ja viherkertoimen selvittäminen ei ole edennyt, mutta vastaavia kaavallisia keinoja on otettu käyttöön mm hulevesimääräyksillä, tontin piha-alueen /s-merkinnöillä sekä rakennustapaohjeen merkinnöillä. Sini- ja viherkertoimen käytön selvittäminen on kaavoitusohjelmassa seuraavien vuosien työnä.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki turvaa ja tarvittaessa kompensoi hiilinielut. Kaupunki selvittää nykyisten hiilinielujen määrän.

Benviroc Oy:ltä tilattiin selvitys kaupungin hiilinielujen nykytilasta. Selvitystä esiteltiin Hinku-tilaisuudessa 5.11.2020 kaupungin päättäjille. **Metsäluokan M5 (talousmetsät) hiilinielulaskelma teetätetty.**

Toimenpide: Kaupunki luonnontilaistaa joutomaita tai peltoja.

Metsityskelpoisten joutomaiden kartoitus on pääosin tehty sekä M2-M4 ja M5 metsäluokkien osalta. Metsäluokkien M2-M4 joutomaat sijaitsevat rakennettujen alueiden yhteydessä ja ovat nykyisellään pääsääntöisesti metsiin rajautuvia niittyalueita. Näiden niittyalueiden metsitykset harkitaan tapauskohtaisesti huomioiden mm. kaavamuutokset, uudisrakentaminen ja turvallisuusnäkökulmat. Niittyalueita pyritään metsittämään mahdollisimman paljon edellä mainitut asiat huomioiden. 1–2 kertaa kasvukaudessa niitettäviä niittyalueita tulee kuitenkin säilyttää myös avoimina ”pörräisniittyinä”. Metsäluokkien M2-M4 läheisyydessä sijaitsevia viheralueiksi kaavoitettuja avoimia alueita on jo metsitetty (pieneläinten hautausmaan pääty, Luonnonmaan Purserinpuisto).

Jatkettiin joutomaiden kartoituksia ja tehtiin metsityksiä mm. asuntomessu- ja perhetaloalueiden yhteyteen sekä aiemmin poistettujen kurturuuskasvustojen sijaan soveltuvin osin.

Teema: Vehreän Naantalin lumo ja puhtaat vedet

Strateginen tavoite: *Naantali turvaa paikallisen luonnon monimuotoisuuden ja kääntää luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen sen rikastumiseen vuoteen 2024 mennessä. Naantalin kaupunki luo aktiivisesti vehreää kaupunkiympäristöä ja turvaa paikallisen luonnon monimuotoisuuden edellytykset suojelemalla erilaisia luonnonympäristöjä ja ylläpitämällä ja palauttamalla riittävät viheryhteydet eri luontoalueiden välille. Naantalin vesistöjen tila paranee vuoteen 2024 mennessä ja on hyvä vuoteen 2027 mennessä.*

Toimenpide: Naantalin kaupunki uusii Itämerihaasteen sitoumuksensa.

Sitoumus vuosille 2019-2023 uusittiin kaupunginjohtajan allekirjoituksella 6.6.2022. Samassa yhteydessä sitouduttiin uusiin Itämeren tilaa parantaviin toimenpiteisiin.

Luonnonsuojelu ja vieraslajien torjunta

Toimenpide: Kaupunki selvittää uuden luonnonsuojelualueen perustamista.

Potentiaalisten Metso-kohteiden ja luonnonsuojelulain nojalla perustettavien luonnonsuojelualueiden selvittelytyö käynnistyi vuonna 2022.

Toimenpide: Kaupunki osallistuu vieraslajien torjuntatyöhön.

Vieraslajien torjuntaa Naantalissa on tehty vuonna 2020-2022 osallistumalla SLL ry:n ViekasLife-hankkeeseen. SLL on raportoinut työnsä tuloksista ympäristönsuojelulle.

Vieraslaji kurturuusun poistamista on tehty laajamittaisesti kaupungin omituksessa olevilta alueilta. Jatketiin kurturuusu- ja jättipalsamiesiintymisen poistoja. Lisäksi on kartoitettu uusia jättipalsamiesiintymiä, jotka ovat vuoden 2023 poisto-ohjelmassa.

Kaupunki osallistui valtakunnalliseen vieraslajitalkookampanjaan ”Soolotalkoot” joka järjestettiin 22.5.-31.8.2022 välisenä aikana, osoittamalla kuntalaisille ja yrityksille kohteita vieraslajien torjumiselle. Lisäksi kaupungin ympäristönsuojelu kitki tyhy-toimintana Villan tilan läheisellä luonnonsuojelualueella komealupiinia.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki kartoittaa kaupungin mailla olevat perinnebiotoopit ja laatii niille hoitosuunnitelmat.

Perinnebiotooppien osalta vuoden 2020 aikana haettiin ympäristöministeriöltä Kunta-Helmi -hankerahoitusta yhdessä Valonian ja Varsinais-Suomen muutamien muiden kuntien kanssa. YM:n päätös oli myönteinen. Hankkeen kesto on 2021-2022. Hankkeen avulla kartoitetaan ja hoidetaan kuusi pienialaista kohdetta Naantalissa vuosien 2021 ja 2022 aikana. Loput kaupungin mailla mahdollisesti olevista perinnebiotooppikohteista inventoidaan myöhemmin ympäristöohjelman toimikauden aikana Kunta-Helmi-hankkeesta erikseen.

Kunta-Helmi-hankkeeseen valitut kolme kohdetta (Villan tilan kedot, Viialan niityt ja Kailon katajaketo) inventoitiin ja kohteille laadittiin hoitosuunnitelmat vuoden 2021 aikana.

Vanhoja luontoselvityksiä käytiin läpi ja niissä todettuja perinnebiotooppeja rajattiin paikkatiedoksi. Vanhojen luontoselvitysten läpikäyntiä tulee jatkaa ja loput kaupungin mailla mahdollisesti olevista perinnebiotooppikohteista inventoida myöhemmin ympäristöohjelman toimikauden aikana.

Kaupunki kunnosti kolme Kunta-Helmi-hankkeen mukaista perinnebiotooppikohdetta (Villan tilan kedot, Viialan niityt ja Kailon katajaketo) kesän 2022 aikana.

Luolalanjärven katajaketo, jonka kunnostamiseksi Pro Luolalanjärvi ry on hakenut Järjestöhelmi-rahoitusta, inventoitiin kaupungin toimesta kesällä 2022 ja sille laadittiin hoitosuunnitelma.

Ruokorauman merenrantaniitty, joka on mukana Turun AMK:n Ruokohelmi-hankkeessa kaupungin kunnostettavana kohteena, inventoitiin kesällä 2022 ja sille laadittiin hoitosuunnitelma.

Kaupunki teki uuden Kunta-Helmi-hankehakemuksen (Kunta-Helmi 2) ympäristöministeriölle vuosille 2023-2024 Valonian ja joidenkin muiden kuntien kanssa.

Puistot ja viheralueet

Toimenpide: Kaupunki käyttää istutuksissaan pölyttäjiä suosivia kasvilajeja. Kaupunki perustaa perhosia houkuttelevan puiston.

Perhosia houkuttelevia kasvilajeja on istutettu asuntomessualueen puistoihin ja katualueille. Asuntomessualueen kukkivat viheralueet (niityt ja ”pörriäisalue”) valmistuivat, yleisten alueiden A3 hoitoluokan nurmikkoalueita jätettiin osittain leikkaamatta niittykukkien kukinta-ajaksi.

Toimenpide: Kaupunki tarjoaa viljelylaatikoita asukkaiden, päiväkotien ja koulujen käyttöön.

Päiväkodeissa ja kouluissa on viljelylaatikoita käytössä vaihtelevasti, mutta määrää tulee vielä lisätä.

Toimenpide: Kaupunki selvittää kansallisen kaupunkipuiston perustamisedellytykset.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana.

Muita Puistot ja viheralueet -aihepiirin toimenpiteitä:

Taimonrannan suunnittelussa tutkitaan alueen kaupunki- ja palstaviljelyn mahdollisuutta, suunnitellaan merkittäviä hulevesijärjestelyitä ja vanhasta veneiden talvisäilytysalueesta ollaan tekemässä virkistys- ja asuinalueita.

Metsät

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Naantali päivittää talousmetsien metsänhoitosuunnitelman paikallislunnon monimuotoisuutta edistävällä tavalla, ottaen kuitenkin huomioon metsien virkistyskäytön.

Talousmetsäsuunnitelma on laadittu osista Rymättylän, Merimaskun ja manner-Naantalin metsäalueista (Tekla 15.12.2021 § 148). Suunnitelmassa on huomioitu paikallislunnon monimuotoisuus. Talousmetsien hakkuutuottotavoite on puolitettu 20 000 euroon. Velkuan alueen ja osittain Rymättylän, Merimaskun ja manner-Naantalin alueiden talousmetsien hoitosuunnitelmien hankinta ja laadinta jatkuvat 2022.

Metsäsuunnitelmat valmistuneet suunnitellusti vuoden 2022 aikana.

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Puistometsät inventoidaan ja niille laaditaan puisto- ja virkistysmetsien hoidon suunnitelma.

Puistometsät on inventoitu ja luokiteltu valtakunnallisen metsäluokituksen mukaan, joka määrittelee hoitoperiaatteet. Aiemmin käytetyt puistometsäluokat C1 ja C2 on uudelleen luokiteltu metsäluokkiin M1 Arvometsä, M2 Lähimetsä, M3 Ulkoilu- ja virkistysmetsä ja M4 Suojametsä.

Itämerihaaste Naantalissa

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupunki selvittää Naantalinaukon kuormituslähteet ja vaikuttavimmat toimenpiteet vesistön tilan parantamiseksi.

Naantalinaukon tilan parantamiseksi tilattiin ensimmäisenä toimenpiteenä Askaistenlahden nykytilan selvitystyö Lounais-Suomen vesi- ja ympäristöyhdistykseltä yhdessä Maskun kunnan kanssa. Raportti valmistui alkuvuodesta 2021.

Kaupunki tilasi *Coastrider*-toimintamallin mukaiset rannikkoveden tutkimukset Pro Litore ry:ltä yhdessä Maskun kunnan kanssa. Tutkimus keskittyi Askaistenlahteen mutta ajoreitti oli tätä huomattavasti laajempi. Rannikkovesien kuormittuneisuutta mitattiin vuoden 2022 avovesikauden aikana kolmeen kertaan 224 km pituiselta ja 7000 mittauspistettä käsittävältä mittauslinjalta toukokuussa, heinäkuussa ja lokakuussa. Tutkimuksen avulla tunnistettiin koko tutkimusalueelta yhteensä 33 kohdetta, joissa maalta mereen päätyy huomattavaa hiili-, ravinne- ja/tai kiintoaineskuormitusta.

Saaristomeren tilaa parantavana toimenpiteenä Luolalanjärven valuma-alueelta Naantalinaukkoon päätyvien ravinteiden määrää pyritään vähentämään, ja tätä varten Luolalanjärven rantavyöhykkeelle laadittiin vuoden 2021 aikana ELY-keskuksen toimesta kosteikkosuunnitelma. Kosteikon toteuttamiselle haettiin avustusta ELY-keskukselta. **Kaupunki sai ELY-keskukselta myönteisen avustuspäätöksen Luolalanjärven kosteikon rakentamiseksi ja urakka kilpailutettiin syksyllä 2022.**

Toimenpide: Kaupunki toteuttaa työmaiden aikaisen hulevesien hallinnan pilottikohteen Naantalin asuntomessualueelle.

Hulevesien hallinnan pilottikohde on toteutettu.

Toimenpide: Kaupunki perustaa Merimaskun Särkänsalmeen septitankkien tyhjennyspisteen.

Särkänsalmen venesataman septiasema rakennettiin.

Toimenpide: Kaupunki selvittää meriroskiksen toteuttamismahdollisuutta Naantalın venesataman edustalle.

Meriroskiksen sijaan Naantalın venesataman edustaa käytiin haavimassa roskista kaupungin rempparyhmän toimesta viikoittain kesäkauden 2022 ajan.

Toimenpide: Kaupunki tarkkailee järvien tilaa säännöllisesti.

Kaupunki osallistui vuonna 2021 Luolalanjärven valuma-alueelta tulevien ojavesien laadun tutkimuksiin järven kuormituslähteiden selvittämiseksi. Kaupunki teetti vesitutkimukset Luolalanjärvestä kesä-, heinä- ja elokuussa 2022.

Toimenpide: Kaupunki selvittää vaihtoehdot Velkuan jätevesien käsittelyn tehostamiseksi.

Vertailtu vaihtoehtoja nykyisen jätevedenpuhdistamon parantamiseksi, uuden puhdistamon rakentamiseksi tai siirtoviemäriin rakentamiseksi. Siirtoviemäri olisi edullisin vaihtoehto.

Muita toimenpiteitä *Itämerihaaste Naantalissa* -aihepiiriin liittyen:

Kaupunki päätti osallistua Saaristomeren tilaan osaltaan vaikuttavaan *Järviruoko hyötykäyttöön*-hankkeeseen, joka on Turun AMK:n vetämä hanke vuosille 2021-2023. Vesialueiden omistajia selvitettiin hankkeen jatkotyötä varten. Kaupunki teki laajoja maanomistusselvityksiä Järviruoko hyötykäyttöön! -hanketta varten.

Ympäristönsuojelu toteutti yhteistyössä Naantalın opiston kanssa Meren aarteet -valokuvanäyttelyn. Näyttely koostuu Itämeren pinnan alta otetuista kuvista ja se oli ilmaiseksi kaikkien nähtävillä kuukauden ajan.

Kaupunki oli varannut Saaristomeren tilaa parantaviin toimenpiteisiin vuodelle 2022 100 000 euron lisämäärärahan, jonka puitteissa toteutettiin edellä mainittujen lisäksi seuraavia toimenpiteitä:

Maatalousmuoviin liittyvän keräyskampanja toteutettiin saaristossa yhdessä Turun yliopiston Brahea-keskuksen kanssa, jolla oli käynnissä ÄLYMUOVI-hanke. Muita yhteistyökumppaneita kampanjassa olivat MTK Varsinais-Suomi ja Paraisten kaupunki. Keräyspaikat sijoitettiin lokakuun lopulla Rymättylään, Aaslaan, Merimaskuun ja Livonsaareen. Keräys oli kaiken kaikkiaan käynnissä kolme viikkoa ja sinä aikana muovia kerättiin kampanja-alueelta noin 540 kuutiometriä, mikä painoltaan vastaa noin 90 tonnia.

Kaupunki lähetti marraskuussa 2022 ELY-keskukselle avustushakemuksen, jonka sisältönä on Vaarjoen varteen perustettavan kosteikon suunnitelman laatiminen konsulttityönä vuosien 2023-2024 aikana.

Kaupunki jätti Ympäristöministeriölle Kunta-Helmi-avustushakemuksen yhdessä Valonian ja joidenkin muiden Varsinais-Suomen kuntien kanssa. Kyseisen hankkeen yhtenä työpakettina on kartoittaa myös kaupungin pienvesiä.

Kaupungin vuokraviljelijöihin otettiin yhteyttä ja pyydettiin ilmoittamaan, mikäli viljelijä ei ole kiinnostunut kipsin levityksestä. Ne, jotka eivät olleet asiassa kielteisiä, saivat asiasta lisätietoja. Vuokraviljelijä itse päättää kipsinlevityksestä.

Ympäristö- ja rakennuslautakunta myönsi avustuksia 17.5.2022 § 40 Nuikonlahden vesiensuojeluyhdistykselle perusavustuksena 2000 euroa ja Koverinlahden vesiensuojeluyhdistykselle 1000 euroa. Koverinlahden vesiensuojeluyhdistys on teettänyt avustusrahallaan Lounais-Suomen vesi- ja ympäristöyhdistyksellä Koverinlahden valuma-alue selvityksen ja toimenpide-ehdotukset Koverinlahden tilan parantamiseksi. Raportti on valmistunut marraskuussa 2022.

Asukkaita osallistettiin 8.6.-31.7.2022 välisenä aikana järjestettävällä kyselyllä kaupungin budjetointiin, jonka teemana oli Saaristomeren tilan parantamiseen tähtäävät toimenpiteet. Vastauksia saatiin yhteensä 16 kappaletta. Toteutettavista toimenpiteistä tehtiin erillinen päätös, KH 5.9.2022 § 250, jonka mukaan kaupunki tukee Livonsaaren kyläyhdistyksen esittämää niittotyötä toteutuneita kuluja vastaan, kuitenkin enintään 3000 euroa, ja Nuikonlahden vesiensuojeluyhdistyksen esittämää niittotyötä toteutuneita kuluja vastaan, kuitenkin enintään 4000 euroa. Kaupunki päätti osallistua myös Pro Luolalanjärvi ry:n suunnittelemaan syyshoitokalastukseen 2000 eurolla toteutuneita kuluja vastaan. Sääolosuhteista johtuen hoitokalastus jäi syksyllä 2022 toteutumatta (kalojen parveutumista ei ehtinyt tapahtua nuottauksen toteuttamiseksi).

Kaupunki hävitti ostopalveluna Iso Ristluodon romualuksen ja Koivukarin romualuksen.

Kaupunki teetti merialueen vedenlaatututkimuksia kesällä 2022 kahdesta pisteestä, joista toinen sijoittuu Luonnonmaan pohjoiskärkeen Ladonpään ja toinen Merimaskun Iskolan länsipuolelle.

Teema: Sädehtivä Naantali

Strateginen tavoite: *Naantalın kaupunki on esimerkillinen kunta-alan toimija ympäristöasioissa. Kaupunki tarjoaa kuntalaisilleen ajankohtaista opastusta ja neuvontaa ympäristöasioissa. Kaupunki osallistuu aktiivisesti erilaisiin paikallisiin ympäristötalkoihin ja -hankkeisiin ja on osaltaan luomassa samalla myös yhteisöllistä paikalliskulttuuria. Kaupunki tarjoaa pienille ja isommillekin kuntalaisilleen innostavaa ja vaikuttavaa ympäristökasvatusta. Kaupunki tiedottaa näkyvästi ympäristöohjelman toimenpiteistä ja niissä onnistumisista. Kaupunki jakaa kokemuksiaan myös alueellisesti ja valtakunnallisesti ja parantaa samalla omaa ympäristöosaamistaan muiden onnistumisista oppien ja ollen näin tiedollisestikin resurssiviisas toimija.*

Viestintä

Toimenpide: Kaupunki viestii näkyvästi positiivisin tavoin ajankohtaisista ympäristöasioista.

Positiiviseen ympäristöviestintään liittyen ympäristöohjelmasta laadittiin visuaalisesti kaunis esite sekä paperisena että sähköisenä julkaisuna.

Positiivista ympäristöviestintää toteutettiin tilaamalla muutama pörräiskyltti viheryksikön maastoon asennettavaksi kaupungin sellaisiin viheralueisiin, joissa niittotyöt siirrettiin loppukesään pölyttäjien huomioon ottamiseksi. Samoin viestittiin kaupungin kotisivuilla, että asukkaat voivat hakea kaupungintalolta pörräistarran oman tonttinsa kylkeen kiinnitettäväksi. Kylttien ja tarran tekstinä oli: ”Pörräiset työssä. Täällä on pölyttäjien buffet!”

Kaupungin sivuille on avattu omat sivut ilmasto- ja ympäristötyölle.

Toimenpide: Kaupunki perustaa näkyville paikoille auringonkukkapeltoja.

Perustettiin auringonkukkapelto Armonlaaksontien varrelle.

Ympäristökasvatus

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupungin koulut ja päiväkodit kasvattavat lapsia ymmärtämään, arvostamaan ja suojelemaan ympäröivää luontoa ja antavat perustan hyvän luontosuhteen syntymiselle.

Toimenpide on osa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaa ja toteutuu suunnitelmallisesti ikäkaudet huomioiden. **Käynnissä.**

Toimenpide: Naantalın opiston luento- ja kurssitarjonnassa pidetään mukana ympäristöteemaa.

Naantalın opiston yleisluennoissa on pidetty mukana ympäristöteemaa.

Värejä luonnosta -työpajassa ei toteutunut. Liian vähän ilmoittautuneita. Pajoissa oli tarkoitus kokeilla ja tutkia luonnonvärien mahdollisuuksia kuvataiteessa. Päivän aikana olisi opeteltu valmistamaan värejä itse ja tutustutaan värejä muuttaviin aineisiin.

Opistotoiminnassa monet kädentaitokurssit (mm. huonekalujen kunnostaminen, verhoilu, arkivaatteiden ompelu, kutominen) edistävät kestävästä kehitystä, koska materiaalit ovat kierrätettyjä tai huonekalut saavat korjattuina uuden elämän. Itse tehdyissä tuotteissa tiedetään myös tuotteen alkuperä ja käytettävät materiaalit.

Opinto-ohjelmassa oli myös koko perheen luontokurssi, joka ei toteutunut. Liian vähän ilmoittautuneita. Kurssilla oli tarkoitus oppia mm. lähiluonnossa liikkumista, lajitunnistusta, retkeilytaitoja.

Opistotoiminta on myös sosiaalisesti kestävästä edistäen ekososiaalista sivistystä ja yhteisöllisyyttä.

Pajusta puutarhaan kurssilla valmistettiin puutarhaan ympäristöystävällisiä kukkatukia ja koristeita.

Ikääntyvien yliopistossa oli luento Revontulet - Auringon terveiset Pohjolan talviyöhön, Tiera Laitinen, FT, Ilmatieteen laitos

Muistojen räsymatto-kurssilla leikattiin itse kuteet omista vanhoista lakanoista ja kudottiin räsymatoiksi.

Vegaanimenu – etäkokkikurssi, ei toteutunut. Liian vähän osallistujia.

Nuotioruokakurssilla opetettiin ruoanvalmistusta Haijaisten laavulla.

Kasviproteiinikurssilla valmistettiin kotimaisista käsittelemättömistä kasviproteiineista terveellisiä ja maukkaita lähiruokaherkkuja. Kurssilaiset saivat myös mukaansa kymmeniä uusia kasvisruokareseptejä sis. vihon.

Yhteistyö

Ympäristöohjelman kärkitoimenpide: Kaupungin kotisivuille perustetaan kuntalaisten talkoosivusto.

Kaupunki on liittynyt mukaan vapaaehtoistyö-sivustoon:
<https://vapaaehtoistyö.fi/fi/community/collection/naantali>.

Toimenpide: Kaupunki haastaa kaupungin asukkaat jokavuotisiin korttelitalkoisiin.

Ei toteutunut vuoden 2022 aikana.

Toimenpide: Kaupunki selvittää yhteistyömahdollisuuksia niittyjen hoitotoimenpiteiden toteuttamiseksi paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa.

Kaupunki selvitteli Kunta-Helmi-hankkeen mukaisten kohteiden hoitomahdollisuuksia Naantalissa luonnonsuojeluyhdistyksen toimesta. Näillä näkymin kohteeksi on valikoitumassa Viialan niityt Luonnonmaalla.

Ympäristövastuullista toimintaa tukeva tavoite: Kaupunki edistää toimillaan paikallista talkookulttuuria.

Talkookulttuurin edistämiseksi Naantalissa saariston eri yhdistysten ja kaupungin ympäristönsuojelun kesken pidettiin keskustelutilaisuus 20.8.2020 Varsin Hyvä ry:n koolle kutumana. Tilaisuudessa pohdittiin yhteistyömahdollisuuksia kaupungin ja paikallisten yhdistysten välillä kaupungin ympäristöohjelman edistämiseksi.